कृष्णात खोत यांच्या कादंबरी लेखनाचे विशेष

उद्दिष्टये ः

1. ग्रामीण कादंबरीकार कृष्णात खोत यांच्या वाड्मयीनकार्याचा परिचय करून घेणे .
2. कृष्णात खोत यांच्या कादंबरी लेखनाची वैशिष्टये जाणून घेणे .
3. मराठी ग्रामीण कादंबरीकार म्हणून कृष्णात खोत यांचे वेगळेपण ध्यानात घेणे

कृष्णात खोत यांच्या कादंबऱ्या

अ . नं .	कादंबरीचे नाव	प्रकाशन वर्ष	प्रकाशक
1.	गावठाण	2001	मौज प्रकाशन मुंबई .
2.	रौंदाळा	2008	पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई .
3.	झड-झिंबड	2013	पॉप्युलर प्रकाशन मुंबई .
4.	धूळमाती 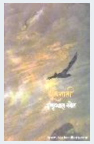	2014	मौज प्रकाशन मुंबई .
5.	रिंगाण	2017	मुक्तशब्द प्रकाशन मुंबई .

कृष्णात खोत यांच्या कादंबरींना मिळालेले पुरस्कार

कादंबरी	पुरस्कार
गावठाण	शेतकरी साहीत्य पुरस्कार राज्य वाङ्मय पुरस्कार देवदत्त पाटील पुरस्कार
रौंदाळा	भैरूरतन दमाणी पुरस्कार राजारामबापू पाटील पुरस्कार शब्दवेल पुरस्कार वि . स . खांडेकर पुरस्कार साहित्यरत्न पुरस्कार
झड-झिंबड	बाबुराव बागुल शब्द पुरस्कार
धूळमाती	मधुश्री पुरस्कार आपटे वाचय मंदिर□उत्कृष्ट कादंबरी पुरस्कार
रिंगाण	ह . ना . आपटे राज्य वाङ्मय पुरस्कार बी . रघुनाथ पुरस्कार मराठवाडा साहित्य परिषद
रौंदाळा	कन्नड अनुवाद

कादंबरी लेखनाचे विशेष

1. निसर्ग/संस्कृती हा जगण्याचा भाग
2. कादंबऱ्यांतून आलेला संघर्ष
3. बदलते वास्तव
4. कादंबरीतील देशीयतेचे चित्रण
5. शिर्षकाची समर्पकता
6. कादंबरीतील बोलीचा वापर

कादंबरीलेखनाचे विशेष

1. निसर्ग/संस्कृती हा जगण्याचा भाग

- **रौंदाळा-** सण□उत्सव साजरा करणारा समाज.
- **झड-झिंबड** – खेडयातील वाटून खाण्याची संस्कृती □छपराच्या मेढीला पालवी - हमीद ती तोडत नाही.
- **धूळमाती** – मुख्यपात्र असलेला दादा कुत्रा□मांजर□कोंबडया यांना बरोबर घेऊन जेवतो.

  दादाची फसवणूक झाल्यावर तो नारगुंडीच्या माळावर जातो आणि माती कपाळाला लावतो.
- **रिंगाण-** विस्थापित म्हणून बाहेर पडलेल्या देवाप्पाला झाडापेडांना मिठी मारावीसी वाटते.

  देऊळ □पाणवठा येथे जाऊन बसावेसे वाटते.

  येळकाटांच्या बेटांचं वाजण कानात घुमते.

  वस्ती सोडण्यापूर्वी देवाप्पा जमीन नांगरतो.
- **गावठाण** □शेती□झाडं□झुडुपं यातून आलेला निसर्ग. निसर्गाशी आंदीच घनिष्ट नातं

2 . कादंब□यातून आलेला संघर्ष

- **रौंदाळा-** गावातल्या समाजात राजकारणातून होणारा संघर्ष .

  राजकारण ही चौथी गरज .
- **झड-झिंबड -** पावसाचा माणसांशी चाललेला संघर्ष .□

  पाऊस झाडे□पिके□शेती यांचे नुकसान करणारा .

  पावसाने गावाला कोंडीत पकडले .

  डॉक्टरकडील औषधे संपलीत -जनावरांच्या वैरणीचा प्रश्न .
- **धूळमाती -** मोठा शेतकरी आणि शेती कसणारे कूळ यांच्यातला संघर्ष .
- **रिंगाण -** प्रस्थापित -विस्थापित संघर्ष .

  नव्या गावात चोरीचा आळ -प्रेत जाळू देत नाहीत .

३ . बदलते वास्तव

- **गावठाण** ः आधुनिक तंत्रज्ञानाप्रमाणे रेडयाच्या ऐवजी डॉक्टर गावात आल्याने रेडा विकावा लागतो
- **रौंदाळा-** सण उत्सवामध्ये देवळातली घंटा□हलगी याऐवजी बेंजो□डॉल्बी □रोड शो यांचा वापर .
  उशीरा उभ्या राहिलेल्या गुढया – तरूणांचा आळशीपणा .
  बेंदरात मुलांचा मातीच्या बैलांचा हट्ट नाही- तालमी लयाला गेल्या .
  कृषी संस्कृतीत यंत्रसंस्कृतीचा वापर-मोबाईलच्या वापराने नातेवाईक पाहुण्यांच्या घरी
  जाणे येणे टाळले जाते-वृध्द मातापित्यांची समस्या-पारंपरिक खेळ हद्दपार .भावनिकता□संवेदना
  कमी होत जाणारी
- **झड-झिंबड -** प्रचंड होणारी वृक्षतोड□माती खुदाई
  पर्यावरणाचा असमतोल .
- **धूळमाती -** प्रामाणिक माणसाला फसविण्याची वृत्ती - शब्द प्रमाण मानणे संपत चालले .
  शहर संस्कृतीचे वर्णन -खिडकयांचे पडदे□दारावरची बेल □बंद दार□घरातच असणारे
  टॉयलेट □छताचा पंखा□किचन कट्टा याचे वर्णन सदाच्या आईच्या तोंडी .
  पानपटया□गुटख्याच्या टपया खेडयात .
- **रिंगाण -** प्रस्थपितांच्या राहणीमानाशी जुळवून घ्यावे लागते .

4 . कादंबरीतील देशीयतेचे चित्रण

- **गावठाण –** कृषी संस्कृतीचे वर्णन

- **रौंदाळा-** जाती वास्तव मांडले आहे . जाती जातीतील व्यवहार कळतात .
- **झड-झिंबड -** ग्रामसंस्कृतीच्या खुणा-बाळंतपण बैलगाडीतून -

  पावसाचे 'झिम्मा फुगडी' असे वर्णन .

  रडणा□या पोराला आजाचं नाव

  पूरपरिस्थितीत वीज नसताना जात्याची आठवण .
- **धूळमाती –** शेतजमीन□चिखलाचा बैल□बांबुच्या कामठांचा पोपटाचा पिंजरा
- **रिंगाण** □पूर्ण कादंबरीत देशीयतेचे वर्णन प्रदेश□भूगोल□इतिहासाची ओढ असणारी माणसं आढळतात .

5 . शिर्षकाची समर्पकता

- **गावठाण -** **गावठाणा**शी प्रत्येक माणसाचे घट्ट नाते असते . आस्वासकता□ आधार इथेच असतो . गावठाण म्हणजे वस्ती□पांढर
- **रौंदाळा -** राजकारणामुळे खेडयातल्या माणसाचा **'रौंदाळा'** होतो . माणसातल माणूसपण संपवणार राजकारण .
- **झड- झिंबड -** वारा वादळ यांसह पडणारा पाऊस . झडीचा पाऊस . पावसाची **झड** आणि **झिंबड** पहायला मिळते .
- **धूळमाती -** शेतजमीन . शेतजमीनीशी कसणायाचा असणारा जिव्हाळा . त्या धूळमातीशी प्रामाणिकता राबणायाच्यातून जाणवतो .
- **रिंगाण -** कादंबरीत रिंगण पूर्ण होत असल्याचे सूचन आहे . मूळ अवस्थेतून प्रगत अवस्थेकडे जाणे पण पुन्हा मूळ अवस्थेकडे येण्याची प्रक्रिया . एक **रिंगाण** पूर्ण करणे . कादंबरीत म्हसरांच्या बाबतीत जे घडते ते भविष्यात मानवातही घडू शकते .

6 . कादंबरीतील बोलीचा वापर

- बोलीच्या वापरातून **अनुभव** अधिक परिणामकारकपणे मांडता येतात .
- कोल्हापूर जिल्हयातील **आनंद यादव □शंकर पाटील□सखा कलाल □चंद्रकुमार नलगे□राजन गवस □कृष्णात** खोत□ **किरण गुरव** यांनी त्या त्या परिसरातील कोल्हापुरी बोलीचा वापर साहित्यातून केलेला आहे .
- कृष्णात खोत यांनी पन्हाळा परिसरातील बोलली जाणारी बोली कादंबयांतून वापरली आहे .
- **बोलीतील काही वैशिष्टयपूर्ण शब्द –**

  आवुत – बैलांचे औत □आडदानी – कपडे टाकण्यासाठी बांधलेला बांबू □कडान – मटणाचा रस्सा □बयाजवार – व्यवस्थित □रासारी – रात्रभर □व्हयकारनी – होकार □सांबार – शाकाहारी कालवण

बोलीतील वाक्यव्यवस्था-

1□'वातीत गावलाय पाऊस .रोज जरा तरी लागायचाच आता दसरा संपस्तवर' . ('गावठाण' पृ . 25□

2□'त्या पाटा आणायच्या दोन दोन येतानं अर्थलीन दिल्याता .'

. ('गावठाण' पृ . 100 □

3□'चुलत्यान धारच कायच सांगितल न्हाई' . ('गावठाण' पृ . 44 □

म्हणी -

1. आलुबाचा माल कोलुबाला .
2. गावात न्हाई खण नि शिवारात न्हाई फण
3. रिनपन फिटत खरं इनपन फिटत न्हाई

वाक्प्रचार -

गम पडणे - चैन पडणे

ढुक धरणे – सूडबुध्दिने वागणे

दवास्न्या तोडणे - बेचैन होणे

मिंध असणे - उपकाराच्या ओझ्याखाली असणे

रेडयाव पाऊस पडणे-संथगतीने काम करणे

निरिक्षणे

- निसर्ग/संस्कृती हा जगण्याचा भाग कादंब□ांतून जाणवतो .
- कादंबयांतून आलेला विविध पातळीवरील□विविध घटकांचे संघर्ष
- बदलत्या वास्तवाची दखल घेतल्याचे आढळते .
- कादंबरीतील देशीयतेचे चित्रण
- योग्य□समर्पक आशयाशी संबंधित शीर्षके
- कादंबरीतील कोल्हापूर परिसरातील बोलीचा वापर

- धन्यवाद